PBLQ

Projectgroep Lokale Rekenkamers
Eindrapport

Maart 2025

PBLQ
verbinders in de informatiesamenleving

Inhoudsopgave

Voorwoord 1

1. Inleiding 2

1.1 De opdracht van de projectgroep 2
1.2 Status, werkwijze en leden van de projectgroep 3
1.3 Begeleidingscommissie en leden 3
1.4 Adviesgesprekken in kerngetallen 4

2. Rode draden in de adviesgesprekken 6

2.1 Budget 6
2.2 College- of directeursmodel? 6
2.3 Regionale samenwerking 7
2.4 Instrumentarium van de rekenkamer 7
2.5 Werving en selectie 7

3. Inspiratiekaders voor rekenkamers 8

3.1 Inleiding 8
3.2 Inspiratiekader 1. De professionele relatie tussen raad en rekenkamer 8
3.3 Inspiratiekader 2: het toekennen van een passend budget voor de rekenkamer. 10
3.4 Inspiratiekader 3: structurele en incidentele samenwerking tussen rekenkamers 11
3.5 Inrichting en functioneren van de rekenkamer 12

4. Adviezen voor de toekomst 15

4.1 Dashboard met stuurinformatie 15
4.2 De toolbox van de rekenkamer 16

Bijlage A Lijst van bezochte gemeenten 17

Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport van de projectgroep lokale rekenkamers. Deze projectgroep is in oktober 2021 ingesteld. Drie jaar later, in oktober 2024 is onze missie geslaagd. Dit weerspiegelt zich in het aantal adviesgesprekken dat wij hebben gevoerd. In 2023 piekte dit naar 29. Dit was het overgangsjaar waarin gemeenten aan de Wet Versterking Decentrale Rekenkamers moesten voldoen. In 2024 voerden wij vier gesprekken. Wij spraken daarnaast ruim 30 gemeenten waarvan de status van hun rekenkamer (nog) niet bekend was. Vaak was de website nog niet aangepast, maar was er wel een rekenkamer benoemd en budget gereserveerd. Met dit eindrapport draag ik daarom met een gerust hart de ondersteuning van lokale rekenkamers over aan het ministerie van BZK en relevante koepelorganisaties.

Ik heb onze projectgroep vanaf de eerste dag beschouwd als een 'hulpmotor'. Wij waren ervoor om rekenkamers waar het niet zo lekker liep een extra duwtje in de rug te geven. De oorzaken hiervoor waren zeer verschillend. In sommige gemeenten zagen raadsleden, na eerdere negatieve ervaringen met hun rekenkamer, geen heil meer in het instituut. In andere gemeenten was simpelweg te weinig budget gereserveerd voor een rekenkamer die de raad echt van dienst zou kunnen zijn.

In onze adviesgesprekken hoefden wij doorgaans maar weinig tijd te steken in het overtuigen van onze gesprekspartners van nut en noodzaak van een rekenkamer. In een tijd waar steeds meer complexe dossiers op het bord van gemeenten komen kan de gemeenteraad de ondersteuning van de rekenkamer immers goed gebruiken. Daarom richtten onze gesprekken zich vooral op de vraag waarmee de rekenkamer de raad het best zou kunnen helpen. Wat zit er in de gereedschapskist van de rekenkamer? Dat blijkt dus veel meer dan alleen ex-post beleidsonderzoek te zijn.

Onze hulpmotor stopt ermee. Dat betekent geenszins dat lokale rekenkamers geen aandacht meer behoeven. Integendeel zelfs; sommige onderwerpen, bijvoorbeeld de relatie tussen raad en rekenkamer, vragen om blijvende aandacht en onderhoud.

Natuurlijk delen wij graag onze bevindingen en ervaring, niet alleen met eerder genoemde koepels, maar met alle belanghebbenden, zoals met name die van de rekenkamers en de raadsleden. Wij hopen vooral dat dit eindrapport als laatste advies van de projectgroep, voor hen tot nut kan zijn.

Raymond Vlecken,
Voorzitter van de projectgroep en burgemeester van Weert

1. Inleiding

1.1 De opdracht van de projectgroep

Dit is het eindrapport van de projectgroep lokale rekenkamers. De projectgroep is in oktober 2021 van start gegaan. In deze rapportage gaat de projectgroep in op inhoudelijke bevindingen die gedurende de looptijd van het project zijn opgedaan.
Deze rapportage doet tevens dienst als jaarverslag over de in 2024 uitgevoerde activiteiten.

In 2021 is de projectgroep de volgende opdracht meegegeven:

1. Het voeren van gesprekken met gemeenten, volgens een methodiek waarin de relatie rekenkamer – raad centraal staat en er ruimte is voor een gesprek over het bredere controle-instrumentarium van de raad. Gesprekken worden gevoerd op verzoek van de gemeenten zelf of kunnen geïnitieerd worden door de projectgroep zelf.
2. Het beheren en doorontwikkelen van de inspiratiekaders van de eerdere werkgroep lokale rekenkamers.

In de aanstellingsbrief van de leden van de projectgroep is een en ander als volgt uitgewerkt:

- *De projectgroep lokale rekenkamers is een belangrijk onderdeel van het beleid van de minister van BZK ter versterking van de lokale rekenkamers;*
- *De projectgroep bestaat uit een voorzitter en 8 leden, drie burgemeesters, drie griffiers en drie rekenkamerleden en zal in drie regionale subgroepen (Noord, Midden en Zuid) aan de slag gaan;*
- *De projectgroep kan gemeenten uitnodigen voor een gesprek en gemeenten kunnen zich ook bij de projectgroep aanmelden indien een gesprek gewenst is.*

De projectgroep heeft aansluitend benadrukt zichzelf niet als een visitatiecommissie te beschouwen, maar als een intercollegiale groep die gesprekken voert die het karakter hebben van intervisie.
In de periode dat de projectgroep actief is geweest, tussen 2021 en 2025, zijn in verschillende gemeenten (zie bijlage 1 voor een volledig overzicht) gesprekken gevoerd met raadsleden, collegeleden, vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie en leden van de rekenkamer over de inrichting of versterking van de rekenkamer. Belangrijke meerwaarde van deze gesprekken was dat alle direct bij de rekenkamer betrokken stakeholders aanwezig waren bij het gesprek. In geen van de bezochte gemeenten kwam dit eerder voor; de rekenkamer kwam doorgaans alleen ter sprake in relatie tot een rapport, het vaststellen van het budget of de benoeming van leden. Een gesprek met alle actoren over wederzijdse rollen en verwachtingen werd zeer waardevol gevonden.

Per 1 januari 2023 is de Wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. In de wet is de verplichting voor gemeenten bevestigd om over een actieve rekenkamer te beschikken. Ingevolge de wet kunnen raadsleden niet langer meer deel uitmaken van het bestuur van de rekenkamer.
In deze wet was 2023 voorzien als een overgangsjaar. Gedurende dit jaar konden gemeenten, zo nodig, hun rekenkamer aanpassen aan de vereisten van de wet. De projectgroep heeft geconstateerd dat de wet zijn uitwerking niet heeft gemist. In 2024 hadden bijna alle gemeenten een rekenkamer die voldeed aan de eisen van de wet. In enkele gemeenten die de projectgroep voor een adviesgesprek benaderde, die nog niet over een werkende rekenkamer beschikten, waren de voorbereidingen in een vergevorderd stadium.

De projectgroep, als vertegenwoordiger van de wetgever, stimuleert en ondersteunt het initiëren van een rekenkamer. Daarmee voldoen gemeenten aan hun wettelijke plicht.
Ook in gemeenten waar al een rekenkamer actief was, heeft de projectgroep een rol vervuld door het gesprek aan te gaan over verwachtingen en verbeteringen. Dit leidde er soms toe dat ingesleten patronen werden verbroken en nieuwe verwachtingen werden uitgesproken.

1.2 Status, werkwijze en leden van de projectgroep

De in het najaar van 2021 ingestelde projectgroep heeft in de loop der tijd enkele personele wijzigingen ondergaan. Tussentijds hebben mevrouw M. van den Berg, van de rekenkamer Leiden en Leiderdorp en de heer J.P. Gebben, burgemeester van Dronten de projectgroep verlaten. Begin 2024 bestond de projectgroep uit de volgende leden:

- De heer R.J.H. Vlecken, burgemeester van Weert (voorzitter);
- Mevrouw dr. P.T.A.M. Kalfs, burgemeester van Lingewaard;
- De heer G.J. Fokkema, griffier van Smallingerland;
- De heer W.C.M. Voeten, griffier van Etten-Leur;
- Mevrouw drs. M.G.J. Veeger, griffier van Lisse;
- Mevrouw K. van den Berg, onder andere voorzitter van de rekenkamer van Deventer;
- Mevrouw E.M.L. Fogl, onder andere lid van de rekenkamercommissie van de Waddeneilanden
- De heer S. Oostlander, voorzitter van de Vereniging van Rekenkamers en voorzitter van de rekenkamer van Dordrecht.

De projectgroep werd ondersteund door PBLQ, een adviesbureau dat onder andere gespecialiseerd is in rekenkameronderzoek. Het secretariaat van de projectgroep en de projectleiding werden verzorgd door senior-adviseurs P. van Enk en P. Castenmiller.

1.3 Begeleidingscommissie en leden

Het ministerie van BZK heeft voor dit project een begeleidingscommissie ingericht. Deze commissie adviseerde de projectgroep over de werkwijze en rapportages en speelde een belangrijke rol bij de communicatie van de projectgroep naar de belangrijkste externe stakeholders; raadsleden, burgemeesters en griffiers.

De begeleidingscommissie bestond begin 2024 uit de volgende leden:

- Mevrouw A. Lelieveld, ministerie van BZK;
- De heer R. de Groot, namens het Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB);
- Mevrouw H. den Oudsten namens de Vereniging van Griffiers (VvG);
- De heer H. Bouwmans namens de Vereniging van Raadsleden;
- De heer E. Arnts namens de Unie van Waterschappen (UvW);
- Mevrouw A. Dijke namens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG);
- Mevrouw L. van Aelst namens de Vereniging van Rekenkamers (VvR)

Via de interviews en berichten op de websites van de Vereniging van Rekenkamers, Het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, de Vereniging van Griffiers en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is de projectgroep verscheidene keren onder de aandacht gebracht van de stakeholders. De rapportages van de projectgroep zijn door het ministerie van BZK gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

1.4 Adviesgesprekken in kerngetallen

Sinds 2021 heeft de projectgroep in totaal 45 gemeenten (figuur 1) bezocht verdeeld over de regio's Noord, Midden en Zuid.[1] Het aantal bezoeken piekte in 2023, het overgangsjaar van de Wet Versterking Decentrale Rekenkamers, met 29 gemeenten. Dit laat zien dat aan de rekenkamer dat jaar bestuurlijk een hoge prioriteit werd toegekend; gemeenten spanden zich in om met hun rekenkamer te voldoen aan de eisen van de wet.

In 2024 heeft de projectgroep met vier gemeenten een adviesgesprek gevoerd: Rozendaal, Noordwijk, Weert en Asten. In deze vier gemeenten verschilde de aanleiding voor het gesprek van de projectgroep. Zo is duidelijk dat de uitgangssituatie in Rozendaal (minder dan 2.000 inwoners) wezenlijk verschilt van vrijwel alle andere gemeenten in Nederland. Zelfs als in deze gemeente het richtbedrag van € 1,30 wordt begroot voor de rekenkamer dan zijn de middelen ontoereikend om één onderzoek uit te voeren. In Weert was al een rekenkamer. In het gesprek stond de vraag centraal hoe de meerwaarde van de rekenkamer versterkt kon worden. Ook in Noordwijk was al een rekenkamer, die moest vanwege een herindeling nieuw leven ingeblazen worden. En tot slot was in Asten de samenwerking in een regionale rekenkamer beëindigd, waardoor gedachtevorming moest plaatsvinden over een nieuwe inrichting.

Daarmee zijn zowel de aanleiding voor een bezoek, de inhoud van de gevoerde gesprekken als de opbrengsten dusdanig verschillend dat hier geen generieke inzichten uit afgeleid kunnen worden. Wel is er de gedeelde uitkomst dat in alle gemeenten het bezoek van de projectgroep een bijdrage heeft geleverd aan de verdere gedachtenvorming over de inrichting van een actieve rekenkamer. Zo is in de gemeente Asten inmiddels een voorzitter van de rekenkamer benoemd.

De Wet Versterking decentrale rekenkamers er aan heeft bijgedragen dat vrijwel alle gemeenten het functioneren van hun rekenkamer hebben herijkt. In menige gemeenten waar voorheen geen (actieve) rekenkamer was, zijn nu alsnog concrete initiatieven genomen om tot een werkende rekenkamer te komen. Deze ontwikkeling was in het jaarverslag van de projectgroep over 2023 al voorzien en beschreven.

[1] Vanzelfsprekend zijn er om tot dit aantal van 45 bezoeken te komen meer gemeenten benaderd voor een gesprek. In gemeenten doe wel benaderd zijn maar waar geen gesprek heeft plaatsgevonden, was de voornaamste reden daarvoor dat deze gemeenten zelf al in een vergevorderd stadium waren met de voorbereidingen op de inrichting van een rekenkamer.

In bijna alle 45 gemeenten hebben wij navraag gedaan over de waardering van het adviesgesprek met de projectgroep. Aan de contactpersoon (meestal griffiers) hebben wij de volgende vragen voorgelegd:

1. Hoe gaat het met de rekenkamer sinds het bezoek van de projectgroep?
2. Voldeed het adviesgesprek aan de verwachtingen? (Waren de adviezen nuttig en zijn ze opgevolgd?)
3. Zou u de projectgroep aanbevelen aan een collega? Zo ja, met welk rapportcijfer?

Contactpersonen gaven aan dat de projectgroep zeker een positieve impuls heeft gegeven aan de verdere uitwerking van de rekenkamer. Zo werd er gewerkt aan een voldoende budget, de benoeming van voorzitter en leden, en werd gestart met onderzoeken. In verschillende gemeenten is invulling gegeven aan regionale samenwerking.
Alle contactpersonen hebben aangegeven dat het adviesgesprek aan de verwachtingen heeft voldaan. Het gesprek heeft in veel gevallen als katalysator voor een vernieuwde rekenkamer gediend. Het enthousiasme van de leden van de projectgroep, de open setting en het feit dat alle stakeholders bij het gesprek aanwezig waren, worden vaak genoemd als positieve punten van het gesprek.
De griffiers geven allen een rapportcijfer tussen de 8 en 9. Zij zouden de projectgroep zeker aanbevelen aan een collega-griffier.

2. Rode draden in de adviesgesprekken

De aanleiding voor een bezoek aan een gemeente door de projectgroep was ofwel de afwezigheid van een actieve rekenkamer, of een suboptimaal functionerende rekenkamer. Voor elk adviesgesprek werd door de projectgroep een agenda voorbereid. Hierin stonden de centrale vragen die in het adviesgesprek aan bod moesten komen. Wat waren de opvattingen en verwachtingen van de deelnemers aan het gesprek over een rekenkamer? Wat veroorzaakte hun terughoudendheid of ontevredenheid? Aansluitend ging het gesprek dan over de positieve bijdragen die een rekenkamer zou kunnen leveren aan de kwaliteit van het beleid en de invulling van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Als gezegd leidde de inwerkingtreding van de wet Versterking decentrale rekenkamers ertoe dat gemeenten in 2023 meer urgentie hebben ervaren om een actieve rekenkamer in te richten. Omdat raadsleden geen lid van de rekenkamer meer mochten zijn, was het in een aantal gemeenten ook noodzakelijk om de rekenkamer op een andere manier vormgegeven. In alle adviesgesprekken heeft de projectgroep deze wettelijke veranderingen in een presentatie uiteen gezet.

2.1 Budget

De meeste raadsleden vonden dat een rekenkamer over voldoende budget moet beschikken om regelmatig onderzoek te doen. Maar er waren ook kritische raadsleden die de kosten van een rekenkamer niet vonden opwegen tegen de baten. In gemeenten waar dit speelde, ging het gesprek daarna vaak over de vraag wat een ‘redelijk budget’ is en wat een rekenkamer daarmee kan doen. Dit kwam in een verschillende context regelmatig terug. Zo zijn in met name kleinere gemeenten nadrukkelijk vraagtekens gesteld bij de meerwaarde van de rekenkamer. Kritische raadsleden gaven aan dat de situatie in deze gemeenten dusdanig overzichtelijk is dat verdiepende onderzoeken nauwelijks toegevoegde waarde hebben. Ook is er op gewezen dat zelfs een bescheiden budget voor een rekenkamer in deze gemeenten toch een relatief groot deel zal uitmaken van de kosten van de raadsondersteuning.

2.2 College- of directeursmodel?

In gemeenten met rekenkamers waarin tot voor de wetswijziging raadsleden actief waren, bestond vaak onwil en onbegrip over de door de wetgever opgelegde verplichting dat raadsleden moesten terugtreden uit de rekenkamer. De aanwezigheid van raadsleden in de rekenkamer werd juist als positief ervaren, vooral om aansluiting te hebben bij de informatiebehoefte en agenda van de raad. In het vervolg van de gesprekken kwamen dan geregeld de mogelijkheden aan de orde om ook vanaf 2024 de betrokkenheid van raadsleden bij de rekenkamer te bestendigen. Dit resulteerde geregeld in een gesprek over de mogelijke modellen voor de inrichting van de rekenkamer. Dit betrof de afweging tussen het collegemodel en het directeursmodel. In het eerste geval benoemt de gemeenteraad de voorzitter en de leden van rekenkamer en wordt de rekenkamer ondersteund door de griffie. In directeursmodel wordt de volledige rekenkamer (vaak inclusief ondersteuning) bij een commercieel adviesbedrijf ondergebracht. Gemeenten die voor dit directeursmodel kiezen verwachten dat in deze constructie een zekere mate van professionaliteit is gegarandeerd, terwijl vanuit de gemeente zelf nauwelijks ondersteuning wordt verlangd. Een nadeel is echter dat in deze constructie de gemeente in kwestie zich afhankelijk maakt van slechts één persoon (en één commerciële aanbieder). In het geval van een commerciële invulling door een extern bureau bestaat het risico dat deze aanbieder voor de uit te voeren onderzoeken kiest voor onderwerpen waar ze al ervaring mee hebben, en in dat verband

de eerdere aanpak ‘kopiëren’. In dat geval sluiten de onderzoeken minder goed aan bij de informatiebehoefte van de gemeenteraad.

2.3 Regionale samenwerking

De projectgroep heeft ook regelmatig gesproken over de voor- en nadelen van regionale samenwerking in de rekenkamer. Daarbij is aangegeven dat regionale samenwerking tot schaal- en efficiencyvoordelen kan leiden. Er zijn immers regelmatig onderwerpen die voor meer dan één gemeente relevant zijn. Een gezamenlijk onderzoek is dan niet alleen efficiënt, de mogelijkheid ontstaat ook dat door spiegeling van de bevindingen in de verschillende gemeenten, de bevindingen aan diepgang winnen. De keerzijde is echter dat dit ten koste kan gaan van de ‘couleur locale’; het gezamenlijke onderzoek kan de raad te weinig handvatten op leveren om de controlerende taak beter uit te kunnen voeren of is, in het slechtste geval, niet relevant.

Als eenmaal het besluit voor een regionale rekenkamer genomen is, zijn ook hier weer twee verschillende modellen mogelijk. Er kan gekozen worden voor een *Gemeenschappelijke Regeling* of een *Personele Unie*. In het eerste geval is de samenwerking met meer juridische waarborgen omkleed en worden de rekenkamerleden in de GR benoemd. Bij een Personele Unie worden dezelfde leden van de rekenkamer op hetzelfde moment in de verschillende samenwerkende gemeenten benoemd.

2.4 Instrumentarium van de rekenkamer

In de adviesgesprekken ging het vaak over een ‘betekenisvolle’ rekenkamer. Men was het er wel over eens dat de betekenis van een rekenkamer beperkt was als die één onderzoeksrapport per jaar aanleverde aan de raad. Voor veel rekenkamers van kleinere gemeenten, bleek dit echter met het beschikbare budget, het maximaal haalbare. Daarom bracht de projectgroep ook regelmatig alternatieve vormen van ondersteuning van de raad door de rekenkamer aan de orde. Voorbeelden hiervan zijn adviezen bij een actueel thema als een herindeling of grondbeleid, een checklist voor het beoordelen van complexe projectvoorstellen of rapporten op het gebied van digitale veiligheid. Veel raadsleden en vertegenwoordigers van rekenkamers waren positief over deze voorbeelden en de uitbreiding van het instrumentarium van de rekenkamer.

2.5 Werving en selectie

Ongeacht de keuze voor de invulling van de rekenkamer, moet die bemenst worden. De vraag hoe elke gemeente aan de juiste mensen voor de rekenkamer komt, was eveneens een regelmatig terugkerend gespreksonderwerp. Hierbij ging het over de rol van de rekenkamer (zelf onderzoek doen of uitbesteden), functieprofielen en de methode van werving.

3. Inspiratiekaders voor rekenkamers

3.1 Inleiding

In de gesprekken die de projectgroep gedurende de gehele looptijd heeft gevoerd, zijn de adviezen over de inrichting en positionering van de rekenkamers mede gebaseerd geweest op de *Inspiratiekaders effectieve invulling lokale rekenkamer*. Deze inspiratiekaders, die opgesteld zijn door Berenschot in november 2020 luiden als volgt:

De inspiratiekaders bevatten informatie en tools over:

1. Het versterken van de professionele relatie tussen raad en rekenkamer.
2. Hoe voer je het goede gesprek tussen raad en rekenkamer over het toekennen van een passend budget voor de rekenkamer.
3. Welke mogelijkheden zijn er om structurele en incidentele samenwerking tussen rekenkamers te organiseren en hoe kunnen herindelingsgemeenten hun rekenkamer tijdens de herindeling blijven benutten

Aan de huidige projectgroep is de opdracht meegegeven deze inspiratiekaders verder te ontwikkelen. Aangezien thans ons eindrapport voorligt, is het zaak om wat dat betreft de balans op te maken.

3.2 Inspiratiekader 1. De professionele relatie tussen raad en rekenkamer

Over dit inspiratiekader stelt de toenmalige werkgroep in 2020:

Over de professionele relatie tussen raad en rekenkamer

Een professionele relatie tussen raad en rekenkamer is cruciaal voor het functioneren van de rekenkamer en het gebruik van de rekenkameronderzoeken door de raad. Zo'n professionele relatie ontstaat niet vanzelf: deze moeten partijen opbouwen én onderhouden. Dit inspiratiekader wil daarbij helpen. Hierin is bovendien aandacht voor de relatie met college en ambtelijke organisatie, vanuit hun betrokkenheid bij de rekenkamer.

De huidige projectgroep wil het belang van die professionele relatie niet alleen bevestigen maar ook benadrukken. Het gebruik van het woord relatie geeft ook aan dat er (tenminste) twee partners zijn. Het is niet alleen aan de rekenkamer om aandacht te vragen voor de relatie. Ook de gemeenteraden moeten bereid zijn te investeren in die relatie.
In dat verband benadrukt de projectgroep het belang om met enige regelmaat het gesprek tussen raad, ambtelijke organisatie, college van B&W en de rekenkamer te voeren over die relatie. In de door de projectgroep afgelegde bezoeken is naar voren gekomen dat dit in de huidige praktijk (te) weinig gebeurt. De projectgroep heeft geconstateerd dat er vaak wisselende beelden bestaan over de (meer)waarde van de rekenkamer en de wijze waarop die gerealiseerd kan worden. Zeker nu in geen van de rekenkamers meer raadsleden actief zijn, is het van belang om een vast overleg tussen raad en rekenkamer in te stellen. Er zijn verschillende mogelijkheden om invulling te geven aan zo'n overleg. In sommige gemeenten kent de rekenkamer een klankbordgroep van raadsleden. In andere gemeenten vindt er een jaarlijks overleg met (een delegatie van) de raad plaats. In weer andere gemeenten neemt de rekenkamer met enige regelmaat deel aan de bijeenkomsten van de auditcommissie.

De projectgroep ziet af van een advies over de concrete inrichting van de relatie tussen rekenkamer en raad. In gemeenten bestaan wat dit betreft verschillende gewoonten. Zo zijn er gemeenten die al goede ervaringen hebben met een klankbordgroep van raadsleden voor de rekenkamer. In andere gemeenten is het gebruikelijk dat de rekenkamer met enige regelmaat overlegt met de auditcommissie. In weer andere gemeenten vindt één keer per jaar een sessie met de voltallige raad plaats. Al die vormen kunnen (meer dan) voldoende zijn. Veel belangrijker dan de vorm is de inhoud van het te voeren gesprek tussen rekenkamer en raad. Het overleg dient in ieder geval te gaan over de afstemming van de onderzoeksagenda van de rekenkamer met de informatiebehoefte van de raad. Bij welke thema's en dossiers heeft de raad behoefte aan verkennend of evaluerend onderzoek? Wat kunnen dan de relevante onderzoeksvragen zijn? Minstens zo belangrijk als de afstemming van de inhoudelijke onderwerpen is het ook nuttig om aandacht te vragen voor het moment waarop de resultaten beschikbaar moeten zijn.
In deze gesprekken kan ook teruggekeken worden op eerdere onderzoeken. Het bespreken van de ervaringen en opbrengsten kan bijdragen aan meer op maat gesneden toekomstige onderzoeken.

De projectgroep adviseert dat er tenminste één keer per jaar ook een gesprek plaatsvindt tussen de rekenkamer enerzijds en het college van B&W en ambtelijke organisatie anderzijds. Door colleges en de organisaties wordt de rekenkamer soms wel beschouwd als een instantie die de organisatie, soms onnodig, belast. Soms verloopt de medewerking aan onderzoeken daardoor moeizaam. Het is nuttig om dergelijke wrijving bespreekbaar te maken en om afspraken te maken hoe ook de organisatie kan profiteren (leren) van de onderzoeken van de rekenkamer.

In enkele gemeenten waarmee de projectgroep sprak, was sprake van een vertrouwensbreuk tussen de gemeenteraad en de (voorzitter van de) rekenkamer. In andere gemeenten vroeg men zich af hoe men afscheid van een rekenkamer kon nemen als bleek dat een goede relatie tussen raad en rekenkamer er niet meer in zou zitten. Net als de benoeming, dient ook het ontslag volgens de juiste procedures te geschieden. De wet biedt mogelijkheden om, in geval van een verstoorde relatie, tussentijds afscheid te nemen van leden van de rekenkamer. Deze mogelijkheden zijn als volgt gespecificeerd:

Uit de Gemeentewet

Uit Artikel 81c:

6. Een lid van de rekenkamer wordt door de raad ontslagen:
   a. op eigen verzoek;
   b. bij de aanvaarding van een functie die onverenigbaar is met het lidmaatschap;
   c. indien hij bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak wegens misdrijf is veroordeeld, dan wel hem bij zulk een uitspraak een maatregel is opgelegd die vrijheidsbeneming tot gevolg heeft;
   d. indien hij bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak onder curatele is gesteld, in staat van faillissement is verklaard, surséance van betaling heeft verkregen of wegens schulden is gegijzeld;
   e. indien hij naar het oordeel van de raad ernstig nadeel toebrengt aan het in hem gestelde vertrouwen

De essentie zit wat dit betreft in lid e. Als de raad in meerderheid van mening is dat een lid van de rekenkamer ‘ernstig nadeel toebrengt aan het in hem gestelde vertrouwen’, kan die door de raad worden ontslagen.[2]

Overigens voorziet de wet ook in de mogelijkheid om rekenkamerleden te ontslaan als deze in strijd handelen met algemeen geldende integriteitsregels, zoals vastgelegd in Artikel 15 van de Gemeentewet.

3.3 Inspiratiekader 2: het toekennen van een passend budget voor de rekenkamer.

De werkgroep die tot 2019 actief was, heeft destijds geadviseerd over het toekennen van een passend budget voor de rekenkamer. Deze werkgroep noemde de volgende aandachtspunten bij het bepalen van een budget voor de rekenkamer:

Aandachtspunten en overwegingen van de werkgroep voor een passend budget voor de rekenkamer

1. De (wettelijke verplichte) rekenkamer is er ter ondersteuning van de raad bij het uitoefenen van zijn kaderstellende en controlerende taken. Door de raad te versterken in zijn controlerende rol draagt de rekenkamer bij aan kwaliteit van de lokale democratie en het vertrouwen van de burger in het bestuur. Met behulp van rekenkameronderzoek kan er verantwoording worden afgelegd aan de burger. Dit vereist in elk geval een **minimale en stabiele aanwezigheid van de rekenkamer in de raad, met relevante onderzoeksactiviteiten van goede kwaliteit**.
2. Het gaat dus niet alleen om een minimale maar ook om een **stabiele aanwezigheid** van de rekenkamer in de raad. We geven de gemeenteraden in overweging om het rekenkamerbudget **voor een langere periode vast te stellen**.
3. De bijdrage van de rekenkamer aan het versterken van de lokale democratie komt tot uiting in de functie van de rekenkamer van **‘het beter leren controleren’ door de raad**. Die lerende functie kunnen uitoefenen, stelt de vraag naar een minimaal vereiste aanwezigheid van de rekenkamer in de raad met relevante onderzoeksresultaten nog indringender.
4. De raad doet er daarbij goed aan om **het benodigde rekenkamerbudget (de kosten) af te zetten tegen de aanzienlijke opbrengsten** van de rekenkameractiviteiten in inzicht in effectiviteit, efficiënte en rechtmatigheid van het bestuur, en de integriteit en transparantie van het bestuur. De kosten om deze baten te realiseren, zijn relatief beperkt. Echter, een te krap budget beperkt de rekenkamer in zijn taakuitoefening.
5. “Het goede gesprek” over een passend budget – binnen de raad en tussen raad en rekenkamer – zou onderdeel moeten zijn van de bredere aandacht voor de **professionele relatie tussen raad en rekenkamer**.

De essentie van bovenstaande vijf overwegingen is dat een rekenkamer gedurende een langere periode in staat moet worden gesteld om meer dan één keer per jaar betekenisvolle en kwalitatief verantwoorde onderzoeken te doen.

De huidige projectgroep onderschrijft nadrukkelijk het uitgangspunt dat er in elke gemeente sprake moet zijn van een zichtbare aanwezigheid van de rekenkamer die in staat is om elk jaar relevante onderzoeksactiviteiten van een goede kwaliteit te ontplooien. In lijn daarmee benadrukt de

[2] Dat roept natuurlijk wel de vraag op wat ‘ernstig nadeel’ is. Uiteindelijk is dat aan de gemeenteraad zelf ter beoordeling.

projectgroep dat de gemeenteraad zelf, mede in overleg met de rekenkamer, het voor die gemeente geschikte ambitieniveau van de rekenkamerfunctie vast te stellen. Aandachtspunten daarbij zijn het aantal gewenste onderzoeken en de diepgang daarvan. Heeft de gemeente er behoefte aan dat sommige onderwerpen goed worden uitgediept, of is er wellicht meer behoefte aan korte inventarisaties (quickscans)? Hoeveel onderzoeken zijn op jaarbasis gewenst en relevant?
Het spreekt voor zich dat als dat ambitieniveau is bepaald, er tevens aandacht dient te zijn voor een bij dat ambitieniveau passend budget. De eerdere werkgroep constateerde dat bij aanvang veel gemeenten het toenmalig advies van de VNG hebben gevolgd om gemiddeld € 1,- per inwoners als budget voor de rekenkamer beschikbaar te stellen. Met verwijzing naar een inflatiecorrectie wordt vandaag aan de dag wel gesteld dat een budget van zo'n € 1,30 per inwoner 'passend' is. De projectgroep wijst er om te beginnen op dat gezien de inflatie in de laatste jaren dit bedrag nu al weer hoger zou zijn. Maar zelfs dan is het voor rekenkamers in kleine gemeenten lastig om voor zo'n budget elk jaar een onderzoek te doen. De projectgroep doet daarom de suggestie om een fonds in te stellen waar rekenkamers van kleinere gemeenten een beroep voor aanvullend budget op kunnen doen.
De projectgroep benadrukt dat 'het goede gesprek' – zowel in de raad als tussen raad en rekenkamer - over een passend budget onderdeel moet zijn van de bredere aandacht voor de professionele relatie tussen de raad en de rekenkamer.

3.4 Inspiratiekader 3: structurele en incidentele samenwerking tussen rekenkamers

In de door de projectgroep gevoerde adviesgesprekken is er geregeld aandacht geweest voor structurele regionale samenwerking. Dit is een direct gevolg van de Wet versterking decentrale rekenkamers. Als kleine en middelgrote gemeenten hun rekenkamer willen versterken en meer budget beschikbaar moeten stellen, ligt het voor de hand om op te schalen naar regionaal niveau.

In de inspiratiekaders worden als motieven voor *structurele samenwerking* worden genoemd:
a. Efficiency: het delen van kosten;
b. Continuïteit: het delen van capaciteit;
c. Effectiviteit: het delen van deskundigheid;
d. Leren: het delen van kennis.

Voor *het samengaan van afzonderlijke rekenkamers* in een nieuwe gezamenlijke rekenkamer wordt als motief genoemd: "Een window of opportunity om een kwalitatief goed functionerende rekenkamer op te richten. De belangrijkste succesfactor is dat de gemeenteraden daartoe de urgentie moeten ervaren."

Na 2021 is door de projectgroep met grote regelmaat gesproken met gemeenten die deelnemen aan een gezamenlijke rekenkamer of dergelijke samenwerking overwogen. Ook zijn er ervaringen opgehaald van rekenkamers van gemeenten die (incidenteel of enkele keren) hebben samengewerkt met andere gemeenten. Wat dit laatste betreft; er zijn inderdaad thema's die in verschillende gemeenten tegelijkertijd spelen. Daarvoor kan het nuttig zijn om deze thema's ook gezamenlijk te onderzoeken. Terecht stelt het inspiratiekader dat sleutelfiguren bij de rekenkamers zelf, en zo mogelijk ook in de betrokken raden, het belang van samenwerking in een onderzoek onderschrijven. Herhaaldelijk heeft de projectgroep de ervaring genoteerd dat één of meer van die spelers het gezamenlijk belang niet (h)erkende. Daarmee werd de investering in de samenwerking al gauw als overbodig ervaren en de opbrengsten als weinig relevant. Daarbij komt dat in de samenwerking

allerlei logistieke knelpunten worden ervaren, zoals een verschillende vergaderintensiteit van de betrokken rekenkamers, waardoor besluitvorming en onderlinge afstemming lastig plaatsvinden. De verschillende rekenkamers kennen vaak ook een verschillende invulling van de relatie met het college van B&W en de ambtelijke organisatie, waardoor de kwaliteit van de te verstrekken informatie tussen gemeenten kan verschillen. Samenwerking kent daarmee de nodige aandachtspunten. Tegelijkertijd zijn er wel degelijk ervaringen waarbij het gezamenlijk belang werd (h)erkend en waar de opbrengsten van het gezamenlijke onderzoek van betere kwaliteit werden beoordeeld dan wanneer elke rekenkamer afzonderlijk het thema zou hebben onderzocht.

Wat structurele samenwerking betreft is daarmee het advies van de projectgroep dat dit zeker meerwaarde kan hebben, maar dat bij aanvang duidelijk moet zijn dat het belang van samenwerking in onderzoek naar een specifiek thema door alle betrokken gemeenten (specifiek rekenkamer en raad) moet worden onderschreven. Verder dient er steeds aandacht te zijn voor de te verwachten logistieke uitdagingen.

Er is door de projectgroep ook herhaaldelijk gesproken met vertegenwoordigers van gemeenten waar sprake was van één rekenkamer, die verschillende gemeenten bedient. In paragraaf 2.1 is al opgemerkt dat de ervaringen daarmee niet altijd positief zijn. Vaak wordt wel gesteld dat de keuze voor gezamenlijke onderwerpen ietwat geforceerd lijkt, waarbij sommige onderwerpen als weinig relevant voor enkele van de gemeenten worden ervaren. Hierdoor kunnen al gauw discussies ontstaan over de individuele bijdragen aan het gezamenlijk budget van de rekenkamer en wat daarvan de opbrengsten zijn. Maar buiten kijf staat dat samenwerking kan bijdragen aan een meer professionele rekenkamer met een budget waarvan geregeld betekenisvolle onderzoeken kunnen worden gedaan.

3.5 Inrichting en functioneren van de rekenkamer

In het jaarverslag van de projectgroep over 2024 is geconstateerd dat de organisatievorm van een rekenkamer regelmatig onderwerp was van gesprek. Dit onderwerp maakte geen onderdeel uit van de oorspronkelijke inspiratiekaders. Een belangrijke reden voor de opkomst van dit thema is de wettelijke benoemingstermijn van de rekenkamer die nu zes jaar bedraagt. Zo is een effect van de wetswijziging dat in alle gemeenten onlangs de leden van de rekenkamer (opnieuw) zijn benoemd, elk voor een periode van zes jaar. Het risico bestaat daarmee dat over zo'n zes jaar alle leden van rekenkamers in Nederland tegelijkertijd aftreden. Hoewel menigeen beschikbaar zal zijn voor herbenoeming, is niet ondenkbaar dat daarmee veel kennis en ervaring in korte tijd verloren zal gaan. De projectgroep geeft daarom de huidige rekenkamers graag in overweging om intern een rooster van aftreden op te stellen, zodat personele veranderingen meer geleidelijk zullen plaatsvinden.

Ook wijst de projectgroep er op dat het van belang is dat de rekenkamer zelf geregeld investeert in de eigen kwaliteit en onderlinge samenwerking. Over het algemeen komen leden van rekenkamers op jaarbasis maar weinig samen. Tegelijkertijd is de kwaliteit van de onderlinge samenwerking een belangrijke succesfactor in het functioneren van de rekenkamer.

Zoals eerder genoemd dient een rekenkamer goede aandacht te besteden aan de relatie met de gemeenteraad. Van belang is tevens dat de rekenkamer investeert in de relatie met de burgemeester, het College, de griffier en de gemeentesecretaris. Een goede relatie met deze functionarissen heeft verschillende voordelen. Onder meer kan met hen afstemming plaatsvinden over de timing van het onderzoek, zodat de oplevering van resultaten aansluit bij het besluitvormingsproces in de raad.

Bovendien draagt een goede relatie met deze functionarissen bij aan het draagvlak voor de bevindingen.

Voor rekenkamers die voor één gemeenteraad werken zijn twee modellen te onderscheiden: het college- en het directeursmodel. Samenwerkende gemeenten kunnen ook uit twee modellen kiezen om hun rekenkamer vorm te geven: de Gemeenschappelijke Regeling (GR) en de Personele Unie. De VNG heeft een modelverordening opgesteld voor rekenkamers voor één gemeente, maar (nog) geen verordening voor een Gemeenschappelijke Regeling.

Wat de inrichting van een rekenkamer betreft kan een keuze worden gemaakt tussen het collegemodel of het directeursmodel. In een collegemodel bestaat het bestuur van de rekenkamer uit meer dan één lid. Deze leden zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het functioneren van de rekenkamer.
Bij een directeursmodel bestaat het bestuur van de rekenkamer slechts uit één lid.[3] In enkele grotere gemeenten zoals Amsterdam en Rotterdam[4] en tevens bij de Randstedelijke Rekenkamer wordt dit lid ondersteund door een staf. Dit lid is daarmee ook leidinggevende van deze staf, vandaar dat gesproken wordt over een directeursmodel.
In kleinere gemeenten wordt ook wel gekozen voor het directeursmodel. In die situaties ontbreekt meestal wel een eigen staf. De voorzitter/directeur is dan ofwel een persoon die zelf ook invulling geeft aan de onderzoeken. Regelmatig komt voor dat de voorzitter/directeur verbonden is aan een commercieel bureau. De ondersteuning wordt dan vanuit dat bureau verzorgd.

De wet biedt de ruimte voor een eenhoofdige invulling van het bestuur van de rekenkamer. Dat betreft ook de situatie waarbij deze voorzitter verbonden is aan een commercieel bureau.

In de gevoerde gesprekken zijn herhaaldelijk de voor- en nadelen van beide modellen aan de orde geweest. In een collegemodel bestaat de mogelijkheid om de voor de aansturing van een rekenkamer relevante kwaliteiten te spreiden over verschillende personen. In een directeursmodel dient deze ene persoon alle expertise in zich te verenigen. Overleg binnen een meerkoppig bestuur voorkomt wellicht ook een eenzijdige benadering van de onderzoeken en de uitkomsten.
Als voordeel van een directeursmodel wordt wel gezien dat dit een vrij efficiënte invulling is van de rekenkamerfunctie. Binnen het bestuur hoeft niet overlegd te worden.
De persoon die wordt aangesteld als directeur van een rekenkamer wordt meestal via een inkoopprocedure geworven waarbij verschillende kandidaten hun professionele achtergrond, ervaring en de voorgenomen invulling van de rekenkamerfunctie moeten etaleren. Omdat de rekenkamer voor een periode van zes jaar benoemd moet worden, wordt bij deze opdrachten het drempelbedrag voor Europese aanbestedingen overschreden. Dit betekent dat de rekenkamer Europees aanbesteed moet worden.
Het selectiecomité van zo'n gemeente heeft daardoor wat te kiezen en kan veel belang hechten aan de voorgestelde professionaliteit. Het gegeven dat de uitvoering van onderzoeken vervolgens belegd wordt bij een commercieel bureau (waar de voorzitter/directeur aan verbonden is), biedt eveneens een zekere garantie dat de onderzoeken op een verantwoorde wijze worden uitgevoerd. Ook is de continuïteit tot op zekere hoogte geborgd. Mocht de voorzitter/directeur om welke reden dan ook langere tijd niet in staat zijn om sturing te geven aan de rekenkamer, kan die (tijdelijk) vervangen worden door een collega.

[3] In deze gevallen wordt er wel geregeld voor gekozen om een plaatsvervanger aan te wijzen, mocht dit ene lid langere tijd niet in staat zijn leiding te geven aan de rekenkamer.
[4] De voorzitter/directeur van zowel Amsterdam als Rotterdam is dat tevens voor enkele omliggende gemeenten.

Tegelijkertijd ziet de projectgroep ook wel risico's aan de commerciële directeursfunctie. Voor een commerciële directeur zijn de financiële opbrengsten van de te ondernemen onderzoeken meer van belang dan wanneer het zou gaan om een collegemodel.[5] Daarnaast kan het voorkomen dat een directeur geneigd is om te kiezen voor onderzoeken waar zijn uitvoerend bureau ervaring mee heeft. De vraag of die onderwerpen van belang zijn voor de gemeente kan dan naar de achtergrond verdwijnen. Als gekozen wordt voor onderwerpen waar het uitvoerend bureau van de directeur minder ervaring mee heeft, kan het gebeuren dat de uitvoering toch door dat bureau plaatsvindt, terwijl er betere alternatieven mogelijk waren.

Hoewel de projectgroep heeft waargenomen dat veel bureaus die invulling geven aan de directeursfunctie daar consciëntieus mee omgaan, heeft naar mening van de projectgroep deze invulling om principiële redenen niet de voorkeur. Dat betreft vooral de onvermijdelijke vermenging tussen de commerciële belangen van het uitvoerend bureau en de informatiebehoefte van de gemeenteraad.

In het geval van structurele samenwerking tussen gemeenten in de rekenkamerfunctie dient deze samenwerking op de een of andere wijze een formele basis te krijgen. Daarvoor zijn de volgende twee varianten het meest gebruikelijk:

- De eerste is om de samenwerking vast te leggen in *een gemeenschappelijke regeling*. In die regeling worden dan de samenstelling van de rekenkamer vastgelegd, de bijdrage van elke deelnemende gemeente en de opbrengsten. Desgewenst kunnen ook afspraken worden vastgelegd over de wisselwerking tussen de rekenkamer en elke deelnemende gemeente.
- Een tweede mogelijkheid is dat elke aan de samenwerking deelnemende gemeente zelf de rekenkamer instelt, maar dat in elk van die gemeenten de rekenkamer een identieke personele samenstelling kent. Dit wordt wel aangeduid als *een personele unie*. De bestuursleden van de verschillende rekenkamers kunnen in één vergadering beslissingen nemen voor elke deelnemende gemeente. Die beslissingen kunnen onder meer betrekking hebben op onderzoeken die in twee of meer van de deelnemende gemeenten tegelijkertijd worden uitgevoerd.

De projectgroep heeft geen voorkeur voor ofwel het regelen van de samenwerking door middel van een gemeenschappelijke regeling of voor een personele unie. Hooguit zou kunnen worden gesteld dat een personele unie wellicht meer ruimte biedt voor flexibiliteit, en daarmee voor gemeentespecifieke keuzen.

[5] In zeker opzicht roept dit ook vragen op over de integriteit van deze constructie.

4. Adviezen voor de toekomst

Zoals eerder al is aangegeven is de missie geslaagd en beëindigt de projectgroep zijn werkzaamheden. Dat betekent echter niet dat de lokale rekenkamers geen aandacht meer vragen. Integendeel, zij zullen hun meerwaarde voor hun gemeenteraden blijvend moeten aantonen. Zeker in tijden van bezuinigingen, 2026 wordt door de VNG wel aangeduid als 'het ravijnjaar' omdat een aanzienlijk deel van de gemeenten de begroting niet sluitend krijgt, zal de lokale rekenkamer onder druk komen te staan. Onderzoek toont immers aan dat gemeenteraden geneigd zijn om eerst in de eigen ondersteuning te snijden en pas daarna naar budgetten met meer maatschappelijke impact te kijken.

Het ministerie van BZK, de opdrachtgever van de projectgroep onderkent deze dynamiek en is voornemens de ondersteuning van lokale rekenkamers bij de koepelorganisaties (die betrokken zijn in de begeleidingscommissie van de projectgroep) te beleggen. De projectgroep geeft deze stakeholders en alle rekenkamers graag de volgende adviezen mee.

4.1 Dashboard met stuurinformatie

Uit dit eindverslag, maar ook uit eerdere onderzoeken en aanbevelingen over decentrale rekenkamers, komen telkens de belangrijkste variabelen voor een succesvolle rekenkamer naar voren. Deze vormen het dashboard voor een succesvolle rekenkamer (figuur 2).

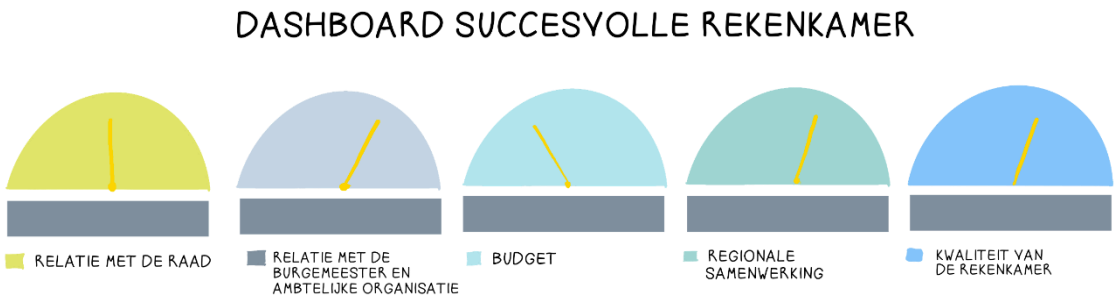

Als eerste 'meter' op het dashboard staat de relatie met de raad. Die vraagt om permanente aandacht. De rekenkamer ondersteunt immers de raad en de raad. Als de raad ontevreden is over de wijze van ondersteuning, komt op den duur het budget (eveneens een meter op het dashboard) onder druk te staan. Zonder medewerking van de burgemeester en de ambtelijke organisatie vaart geen rekenkameronderzoek wel. Daarom maakt dit ook onderdeel uit van het rekenkamerdashboard. Omdat de regionale rekenkamer sterk in opkomst is sinds de wet Versterking decentrale rekenkamers van kracht is, hebben wij deze ook toegevoegd. Een regionale rekenkamer kent zeker schaalvoordelen, maar raakt ook makkelijk in disbalans. Dit gebeurt bijvoorbeeld als de gemeenteraden van de aangesloten gemeenten wisselende verwachtingen hebben ten aanzien van hun rekenkamer of als onderzoeken te weinig 'couleur locale' bevatten voor de aangesloten gemeenteraden. Kortom, in regionaal verband is het krachtenveld waarin een rekenkamer opereert complexer dan wanneer slechts een gemeenteraad ondersteund wordt. Het is bovendien lastig om aan te geven wanneer de regionale samenwerking meerwaarde heeft. Door de samenwerking ontstaat wellicht een meer professionele rekenkamer, die het vermogen heeft om diepgravende onderzoeken te doen. Maar dat kan er wel toe leiden dat sommige raadsleden de indruk kunnen

krijgen dat de opbrengsten voor hun te weinig recht doen aan de specifieke omstandigheden en opgaven van hun eigen gemeente.
De laatste meter betreft de kwaliteit van de rekenkamer zelf. Deze vraagt zeker ook om permanente aandacht. Immers, de noodzakelijke kwaliteiten beperken zich niet tot deskundigheid in het zelf doen van onderzoek, of het begeleiden van onderzoek. Het vraagt om politiek-bestuurlijke sensitiviteit en het vermogen om met alle relevante spelers in het decentraal bestuur goede relaties te onderhouden. Bovendien vraagt het om aandacht voor de samenwerking binnen de rekenkamer zelf, waarbij ruimte is voor specifieke, onderling aanvullende kwaliteiten. Als gezegd, dit is al een belangrijk aandachtspunt bij de werving en selectie van leden van de rekenkamer. Tevens is het van belang om te investeren in een goede secretariële ondersteuning van de rekenkamer.

4.2 De toolbox van de rekenkamer

Een tweede advies van de projectgroep betreft de uitbreiding van het instrumentarium of de 'toolbox' van de rekenkamer. Sinds 2015 is het takenpakket van gemeenten sterk uitgebreid. Dat betekent dat de gemeenteraad op een veel breder vlak zijn controlerende en kaderstellende rol moet zien te vervullen. Rekenkamers kunnen hieraan een bredere bijdrage leveren dan het traditionele jaarlijkse ex-post beleidsonderzoek. Uit gesprekken van de projectgroep is gebleken dat deze onderzoeksrapporten door raadsleden regelmatig beschouwd worden als het volgende vuistdikke rapport op de stapel te lezen raadsstukken.

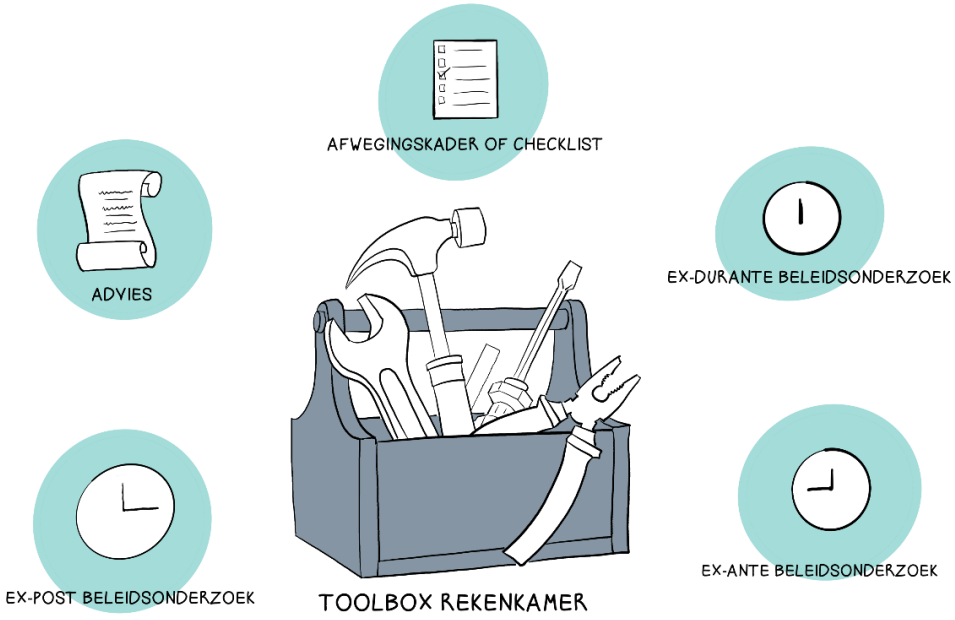

De projectgroep is ervan overtuigd dat een rekenkamer die goed inspeelt op de actuele informatiebehoeften, een grotere meerwaarde biedt voor de gemeenteraad. Met een veelzijdiger inzet van instrumenten zoals genoemd in figuur 3 kan de rekenkamer sneller inspelen op deze behoeften bij de raad. Deze instrumenten zijn niet nieuw, maar worden door verschillende lokale rekenkamers al gebruikt. Wel zijn ze voor het eerst in één overzicht samengebracht. De projectgroep raadt aan om in de toekomst het gebruik van deze instrumenten te bevorderen en 'good practices' daarvan te delen. Vanzelfsprekend kunnen ook nieuwe instrumenten aan deze toolbox voor rekenkamers worden toegevoegd.

Bijlage A Lijst van bezochte gemeenten

Hieronder treft u een overzicht van de gemeenten met wie de projectgroep heeft gesproken.

2021	Naam gemeente	Regio	Aantal inwoners
1	Heumen	Midden	16.866

2022	Naam gemeente	Regio	Aantal inwoners
2	Apeldoorn	Midden	168.563
3	Dantumadiel	Noord	19.138
4	Deurne	Zuid	33.388
5	Heerlen	Zuid	87.514
6	Hogeland	Noord	48.300
7	Kaag en Braassem	Midden	29.305
8	Leeuwarden	Noord	129.970
9	NoardEastFryslan	Noord	45.875
10	Oss	Zuid	95.233
11	Reimerswaal	Zuid	23.334
12	Tynaarlo	Midden	35.013
13	Woensdrecht	Zuid	22.194
14	Zoeterwoude	Midden	10.142

2023	Naam gemeente	Regio	Aantal inwoners
15	Ameland	Noord	3.840
16	Amstelveen	Midden	94.418
17	Beek	Zuid	16.132
18	Beekdaelen	Zuid	35.966
19	Buren	Midden	27.725
20	Culemborg	Midden	29.729
21	Drechterland	Noord	20.385
22	Enkhuizen	Noord	18.885
23	Hillegom	Midden	22.435
24	Hollands Kroon	Noord	49.431
25	Lisse	Midden	23.390
26	Maasdriel	Midden	26.020
27	Meerssen	Zuid	18.600
28	Montfoort	Midden	13.929
29	Mook en Middelaar	Zuid	8.043
30	Schiermonnikoog	Noord	982
31	Someren	Zuid	20.061
32	Stede Broec	Noord	22.138
33	Stein	Zuid	24.772
34	Terschelling	Noord	4.928
35	Texel	Noord	13.979
36	Valkenburg ad Geul	Zuid	16.423
37	Veenendaal	Midden	68.525
38	Vlieland	Noord	1.291
39	Voerendaal	Zuid	12.405
40	West Maas en Waal	Midden	20.065
41	West-Betuwe	Midden	52.720

2024	Naam gemeente	Regio	Aantal inwoners
42	Asten	Zuid	17.294
43	Noordwijk	Midden	45.732
44	Rozendaal	Midden	1.831
45	Weert	Zuid	51.060